

визначити як документ із встановленими законодавством вимогами до його форми, змісту (реквізитів) та службової особи, уповноваженої на складання, видачу, посвідчення такого документа.

Список використаних джерел

1. Андрушко П.П., Гончаренко В.Г., Фесенко Є.В. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. Вид. 2-ге. Київ, 2008. 1428 с.
2. Музика А.А., Лащук Є.В. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання: монографія. Київ, 2011. 192 с.
3. Тімошенко Н.О. Кримінально-правова характеристика підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збуту та використання. Дис. ... канд. юрид. наук. Донецьк, 2009. 234 с.
4. Постанова Верховний Суд від 15.02.2021 № 727/5768/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95042465>.
5. Постанова Верховного Суду від 03.11.2022 № 715/758/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107251729>.
6. Постанова Верховного Суду від 16.02.2023 № 760/14696/15-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109211505>.

Мокряк Вікторія Дмитрівна,

здобувач наукового ступеня доктора
філософії Національної академії внутрішніх
справ

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДУ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Як проголошує Основний закон нашої держави – Конституція України, однією з найважливіших та невід’ємних складових загальнодержавної системи забезпечення національної безпеки, територіальної цілісності та суверенітету України є охорона державного кордону.

Якщо до початку повномасштабного вторгнення російської федерації на нашу землю найбільш суспільно небезпечними видами протиправної діяльності організованих злочинних угруповань було перенаправлення через державний кордон України зброї, наркотиків, техніки, сигарет, то з початку 2022 року пріоритети змінилися у бік незаконного перенаправлення осіб через державний кордон України.

На сьогодні незаконна міграція на території України набула загрозливих для національної безпеки масштабів, оскільки це явище стимулює зростання транснаціональної злочинності, розвиток підпільного ринку праці, поширення наркотиків, епідеміологічних та інфекційних захворювань та лягає тягарем на плечі платників податків. У той же час згідно з даними правоохоронних органів організація

нелегальної міграції є одним із найприбутковіших видів незаконної діяльності причетних до цього осіб [3, с. 168].

Отже, враховуючи викладене вище, саме незаконне перенаправлення осіб через державний кордон України, кримінальна відповідальність за яке передбачена ст. 332 Кримінального кодексу України [1], на сьогодні залишається однією з найактуальніших проблем, на подолання якої направлені сили та засоби таких правоохоронних органів як Державна прикордонна служби України, Служба безпеки України та Міністерство внутрішніх справ України.

Слід зазначити, що суспільна небезпека цього протиправного діяння викликана такими соціально-економічними та політичними факторами, як: особливе географічне розташування України, міжнародний характер незаконного перенаправлення через кордон, відсутність захисту державного кордону на окупованих країною-агресоркою територіях, тимчасова окупація частини території України, протиправність дій, осіб, які намагаються незаконно перетнути державний кордон, спільні кордони країнами Європейського Союзу.

Проте, як зазначають правознавці, кваліфікація незаконного переправлення осіб через державний кордон України завжди була досить складною у правозастосуванні. Це зумовлено тим, що під час розслідування таких кримінальних правопорушень виникає багато проблемних аспектів, що обумовлені організованим характером та конспірацією протиправних дій, окремими глибинними знаннями правопорушників щодо особливостей та недоліків системи охорони та перетинання державного кордону.

Незаконне переправлення осіб через державний кордон України – переправлення або спроба переправлення особи будь-яким способом поза пунктами пропуску через державний кордон України, або в пунктах пропуску через державний кордон України без відповідних документів, або за документами, що містять недостовірні відомості про особу, чи без дозволу відповідних органів влади [2, с. 97].

Безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 332 КК України є суспільні відносини у сфері забезпечення цілісності та недоторканності її кордонів.

Додатковими безпосередніми об'єктами досліджуваного кримінального правопорушення виступають державний суверенітет, життя та здоров'я потерпілих осіб. Щодо життя та здоров'я потерпілих осіб, то слід зазначити, що даний додатковий об'єкт знайшов своє закріплення у ч.2 ст. 332 КК України. Законодавець зазначає, що у разі незаконного переправлення осіб через державний кордон певним способом може постраждати здоров'я потерпілих або ж вони можуть загинути.

Об'єктивну сторону досліджуваного кримінального правопорушення можна охарактеризувати як правопорушення з

формальним складом. Тобто, незаконне переправлення осіб через державний кордон України вважається закінченим з моменту вчинення хоча б однієї із перерахованих у диспозиції ст. 332 КК України активної дії.

Слід зазначити, що кримінальні правопорушення з формальним складом вчиняються лише на підставі прямого умислу. Звідси, суб'єктивна сторона незаконного переправлення осіб через державний кордон України характеризується прямим умислом, тобто винна особа знає, що вчиняє протиправні дії та бажає настання негативних протиправних наслідків. Проте, як свідчить практика, при кваліфікації дій винної особи за ст. 332 КК України у кожному окремому випадку потрібно визначати не лише ступінь та форму вини, а й співвідношення діянь винної особи намірам та бажанням особи, яку переправляють.

Щодо мотиву та мети, то вони можуть бути різними, причому більшість з них не впливає на кваліфікацію вчиненого. Але, якщо діяння було вчинене з метою наживи та користі, то його слід кваліфікувати за ч. 3 ст. 332 КК України.

Суб'єкт незаконного переправлення осіб через державний кордон України різниться залежно від частини ст. 322 КК України. Так, за ч. 1, ч. 2 та ч. 3 ст. 332 КК України суб'єкт загальний – тобто це може бути будь-яка фізична, осудна чи обмежено осудна особа, яка на момент вчинення кримінального правопорушення досягла 16-ти річного віку.

Частина 2 ст. 332 КК України передбачає притягнення до відповідальності спеціального суб'єкта – службову особу. Під службовою особою слід розуміти осіб, що зазначені у примітці до ст. 364 КК України.

Щодо кваліфікованих та особливо кваліфікованих ознак кримінального правопорушення, передбаченого ст. 332 КК України, то слід зазначити, що дана стаття складається з трьох частин. При чому перша частина має некваліфікований простий склад кримінального правопорушення. Щодо ч. 2 ст. 332 КК України, то її диспозиція передбачає кримінальну відповідальність за дії вчинені способом небезпечним для життя чи здоров'я особи, яку незаконно переправляли через державний кордон України; щодо кількох осіб; повторно; за попередньою змовою групою осіб; службовою особою з використанням службового становища, натомість ч.3 ст. 332 передбачає кримінальну відповідальність за дії, передбачені першою частиною цієї статті, вчинені організованою групою або з корисливих мотивів.

Таким чином, проблематика кримінальної відповідальності за незаконне переправлення осіб через державний кордон України, зважаючи на її значущість, була й залишається актуальною для науки

кримінального права, оскільки саме від ступеня наукової розробленості відповідних проблем значною мірою залежить і адекватність законодавчого визначення незаконного переправлення осіб через державний кордон України, і ефективність його практичного застосування.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 26.10.2023).

2. Бегалов Є.П. Обстановка вчинення незаконного переправлення осіб через державний кордон України. *Право та державне управління*. 2019. № 1 (34). С. 96–102.

3. Шульга А. М., Цвіркун Н. Ю. Підстави кримінальної відповідальності за незаконне переправлення осіб через державний кордон України. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2017. № 1 (15). С.167-177.

Наумець Ігор Юрійович,

здобувач наукового ступеня доктора філософії Академії Державної пенітенціарної служби України

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ОБСТАВИН, ЩО ПОМ'ЯКШУЮТЬ І ОБТЯЖУЮТЬ ПОКАРАННЯ

Врахування досвіду застосування обставин, що пом'якшують і обтяжують покарання на прикладі законодавства зарубіжних країн доцільно проводити за період з початку XVIII століття до теперішнього часу. Це пов'язано із тим, що у країнах Західної Європи, так і в Україні у цей час розпочався і триває до сьогодні процес інтенсивного розвитку всіх наукових галузей, зокрема і теорії кримінального права. Так, у Франції, Німеччині, інших країнах Європи на зміну багаторічній практиці самостійного суддівського розсуду при призначенні покарання як щодо підвищення, так і в частині пом'якшення покарання прийшов законом встановлений порядок диференціації кримінальної відповідальності та призначення покарання.

Варто звернути увагу, що вперше чіткі правові рамки практики судів з індивідуалізації покарання було встановлено Револуційним кодексом Франції 1791 року. Поняття та зміст інституту призначення покарання, система обставин, що пом'якшують і обтяжують покарання, які мали місце в даному законодавчому акті, формувалися під впливом двох доктрин: німецької, засновниками якої були А. Фейєрбах та Ч. Беккарія, та французької, найбільш яскравим